

Філософські роздуми допомагають переосмислювати питання влади та управління, виходячи за межі прикладних досліджень, і сприяють пошуку нових точок зору на ці теми.

Відправною точкою є думки класичних авторів: від основоположних ідей у «Державі» Платона і «Політиці» Аристотеля до робіт авторів, що діяли в період, коли формувався фундамент того, що втілено у сучасних державах (наприклад, Гегелем у його «Філософії права» легітимності національної держави і, отже, її адміністративного апарату як втілення Абсолютного Розуму є нагадуванням про те, наскільки потужною може бути філософія, коли йдеться про надання легітимності людським артефактам, таким як адміністративні та управлінські системи) [1].

Таким чином, для суб'єкта публічного управління вкрай важливо формування філософського світогляду для висвітлення загальних проблем стану суспільства і місці публічного управління в ньому.

Література

1. Ongaro, Edoardo Philosophy and Public Administration: An Introduction Second Edition. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. United Kingdom, 2020. 352 p.
2. Васильєва Л.А. Публічність як цінність інформаційної демократії суспільства комунікації / Л.А. Васильєва // Науковий журнал «Politicus». Одеса, 2017 – № 3. – С. 133–137.
3. Віремейчик А. М., Патлайчук О. В., Ступак О. П. Філософія публічного управління // HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY 2023. – 14(2). – С.163–169. – URL: [https://humstudios.com.ua/web/uploads/journals_pdf/Humanitarian%20Studios_Pedagogics,%20Psychology,%20Philosophy_14\(2\)_2023.pdf#page=39](https://humstudios.com.ua/web/uploads/journals_pdf/Humanitarian%20Studios_Pedagogics,%20Psychology,%20Philosophy_14(2)_2023.pdf#page=39)

Філософія безперервної освіти:

проблема цілісного світогляду та свободи освітнього вибору

Євгеній ІГНАТЮК, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)

Науковий керівник тез – Світлана ШИРОКА, кандидат філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

«Освіта — це не підготовка до життя; освіта — це саме життя» — стверджував Джон Дьюї. В епоху, коли знання перетворюються на нескінченний потік фрагментованої інформації, а освіта — з можливості саморозвитку на соціальний імператив, це твердження набуває особливої гостроти. Сучасний світ, розширюючи освітні можливості, парадоксальним чином ускладнює формування цілісного світогляду та обмежує свободу освітнього вибору. Контекст глобалізації, де єдиною константою стають постійні зміни, лише закріплює безперервну освіту у значенні способу існування людини. Проте це породжує інші фундаментальні філософські питання: як зберегти цілісність в умовах, де знання стають все більш фрагментарними, а критерії їх істинності — все менш очевидними?

Філософські засади безперервної освіти. Філософія безперервної освіти ґрунтується на розумінні людини як істоти, що прагне до пізнання. Мартін Гайдеггер, розглядаючи людину як *Dasein*, підкреслював її здатність

усвідомлювати та переосмислювати своє буття через навчання. Сучасне розуміння освіти виходить за межі формального навчання, охоплюючи всі форми пізнання — від академічних студій до повсякденного досвіду. Філософський фундамент цього підходу формують три постулати: розуміння освіти як способу існування, де людина живе, навчаючись; сприйняття знання як динамічного процесу постійного оновлення; визнання освіти шляхом до свободи через розширення горизонтів розуміння. Це перегукується з античним ідеалом *пайдеї* — всебічного формування людини протягом життя, де ключовим стає принцип освітньої автономії особистості.

Парадокс свободи в безперервній освіті. Парадокс сучасної безперервної освіти полягає в її дуальній природі: вона одночасно виступає і правом, і обов'язком, прагнучи змінити людину через знання, але ризикуючи стати механізмом соціального контролю. Сучасні можливості для саморозвитку парадоксально трансформуються в імператив постійного навчання. У глобалізованому світі «знання заради знання» поступається «знанням як товару», породжуючи конфлікт між гуманістичним ідеалом розвитку особистості та прагматичними вимогами ринку. Це формує феномен «освітнього прекаріату» — людей у постійному тривожному пошуку нових компетенцій, та «інфляції дипломів», де доступність освіти парадоксально знецінює кваліфікацію.

Ключовим стає питання балансу між внутрішньою потребою в розвитку та зовнішніми вимогами суспільства. Можливо, відповідь криється в новому розумінні освітньої автономії, де зовнішні вимоги гармонійно поєднуються з внутрішньою мотивацією до розвитку.

Проблема формування цілісного світогляду. В епоху інформаційного достатку перед людиною постає парадоксальне завдання: як зібрати цілісну картину світу з нескінченного потоку фрагментованих знань? Сучасна безперервна освіта все частіше нагадує калейдоскоп коротких курсів та швидких навичок, де «швидкі навички» витісняють фундаментальні знання, а практична корисність стає головним критерієм цінності освіти, що суперечить самій природі людського пізнання.

Фрагментарність сучасної освіти виступає не лише побічним ефектом інформаційної епохи, але й прихованим механізмом соціального контролю. Розбиття знання на дрібні, легко засвоювані частини створює ілюзію простоти та доступності освіти, але ускладнює формування критичного мислення та системного світогляду. Виникає феномен «мозаїчної» свідомості, якою легше маніпулювати, оскільки вона втрачає здатність бачити глибинні взаємозв'язки між різними аспектами реальності. Формування цілісного світогляду в таких умовах стає не просто освітнім завданням, а екзистенційним викликом.

Шляхи подолання кризи та етика цілісної освіти. Подолання освітньої кризи вимагає філософського переосмислення пізнання загалом, яке допоможе побачити єдність у різноманітті та сформуванню цілісного світорозуміння. Нова освітня парадигма має подолати не лише дуалізм свободи та необхідності, але й

зростаючу освітню стратифікацію – нерівність у доступі до якісної освіти та глобальних освітніх можливостей.

«Усвідомлене навчання» як ключовий елемент цієї парадигми повертає суб'єктність людині, замінюючи реактивне споживання знань проактивним формуванням власного освітнього простору. «Мета-навчання» – здатність організовувати процес пізнання – стає так само важливим, як і створення механізмів подолання освітньої нерівності. *Етичною основою* нової парадигми є право на власний темп розвитку та відмова від стандартизації. У світі, де швидкість переважає глибину, освіта має збагачувати особистість і розширювати світогляд, залишаючись доступною для всіх. Така трансформація потребує балансу між професійним та особистісним розвитком, між швидкістю засвоєння та глибиною осмислення, між індивідуальною свободою та соціальною справедливістю.

Можливо, справжня мудрість — не в кількості засвоєної інформації, а в умінні створювати цілісну картину світу. Не у швидкості опанування компетенцій, а в глибині їх інтеграції у досвід. Слова Тоффлера про *«безперервну освіту як шлях виживання»* набувають нового звучання. Але це має бути виживання не через втрату, а через глибше розуміння себе, своєї сутності. Не через пристосування, а через творче перетворення себе і навколишнього.

Завдання філософії безперервної освіти зараз — допомогти людині залишатися собою в трансформаціях, зберігати свободу самовизначення під тиском імперативів та формувати цілісний світогляд в умовах інформаційної фрагментації. Безперервна освіта — це не лише інструмент розвитку чи адаптації, а шлях до глибшого розуміння світу і свого місця в ньому. Вона допомагає зберегти людяність в епоху технологій. У цьому і є цінність безперервної освіти та її потенціалу для розвитку особистості та суспільства в цілому.

Література

1. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
2. Огнев'юк В. О. Філософія освіти та її місце в структурі наукових досліджень феномену освіти / В.О.Огнев'юк // Науково – методичний журнал «Шлях освіти». – 2009. – №4
3. Гайдеггер М. Буття і час Пер. з нім. В.В. Бибихіна, Харків: «Фоліо» (Philosophy). 2003.
4. Сердюк Н. М., Фогель Т. М. Безперервна освіта як чинник конкурентоспроможності майбутніх фахівців http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/70/part_3/14.pdf